

คม 331 เคมีอนินทรีย์ 1 ปีการศึกษา 2565

Lanthanides and Actinides

ผศ.ดร.เพชรลดา กันทาดี

สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

<http://www.chemistry.mju.ac.th>

Periodic Table of the Elements																					
Atomic Number Symbol Name Atomic Mass																					
1 1A 1A	2 IIA 2A												13 IIIA 3A	14 IVA 4A	15 VA 5A	16 VIA 6A	17 VIIA 7A	18 VIIIA 8A			
1 H Hydrogen 1.008													5 B Boron 10.811	6 C Carbon 12.011	7 N Nitrogen 14.007	8 O Oxygen 15.999	9 F Fluorine 18.998	10 Ne Neon 20.180			
3 Li Lithium 6.941	4 Be Beryllium 9.012																				
11 Na Sodium 22.990	12 Mg Magnesium 24.305	3 IIIB 3B	4 IVB 4B	5 VB 5B	6 VIB 6B	7 VIIB 7B	8 VIII 8	9 VIII 8	10 VIII 8	11 IB 1B	12 IIB 2B										
19 K Potassium 39.098	20 Ca Calcium 40.078	21 Sc Scandium 44.956	22 Ti Titanium 47.867	23 V Vanadium 50.942	24 Cr Chromium 51.996	25 Mn Manganese 54.938	26 Fe Iron 55.845	27 Co Cobalt 58.933	28 Ni Nickel 58.693	29 Cu Copper 63.546	30 Zn Zinc 65.38	31 Ga Gallium 69.723	32 Ge Germanium 72.631	33 As Arsenic 74.922	34 Se Selenium 78.972	35 Br Bromine 79.904	36 Kr Krypton 83.798				
37 Rb Rubidium 85.468	38 Sr Strontium 87.62	39 Y Yttrium 88.906	40 Zr Zirconium 91.224	41 Nb Niobium 92.906	42 Mo Molybdenum 95.95	43 Tc Technetium 98.907	44 Ru Ruthenium 101.07	45 Rh Rhodium 102.906	46 Pd Palladium 106.42	47 Ag Silver 107.868	48 Cd Cadmium 112.411	49 In Indium 114.818	50 Sn Tin 118.711	51 Sb Antimony 121.760	52 Te Tellurium 127.6	53 I Iodine 126.904	54 Xe Xenon 131.294				
55 Cs Cesium 132.905	56 Ba Barium 137.328	57-71	72 Hf Hafnium 178.49	73 Ta Tantalum 180.948	74 W Tungsten 183.84	75 Re Rhenium 186.207	76 Os Osmium 190.23	77 Ir Iridium 192.217	78 Pt Platinum 195.085	79 Au Gold 196.967	80 Hg Mercury 200.592	81 Tl Thallium 204.383	82 Pb Lead 207.2	83 Bi Bismuth 208.980	84 Po Polonium [208.982]	85 At Astatine 209.987	86 Rn Radon 222.018				
87 Fr Francium 223.020	88 Ra Radium 226.025	89-103	104 Rf Rutherfordium [261]	105 Db Dubnium [262]	106 Sg Seaborgium [266]	107 Bh Bohrium [264]	108 Hs Hassium [269]	109 Mt Meitnerium [278]	110 Ds Darmstadtium [281]	111 Rg Roentgenium [280]	112 Cn Copernicium [285]	113 Nh Nihonium [286]	114 Fl Flerovium [289]	115 Mc Moscovium [289]	116 Lv Livermorium [293]	117 Ts Tennessee [294]	118 Og Oganesson [294]				

Atomic Number

Symbol

Name

Atomic Mass

57 La Lanthanum 138.905	58 Ce Cerium 140.116	59 Pr Praseodymium 140.908	60 Nd Neodymium 144.242	61 Pm Promethium 144.913	62 Sm Samarium 150.36	63 Eu Europium 151.964	64 Gd Gadolinium 157.25	65 Tb Terbium 158.925	66 Dy Dysprosium 162.500	67 Ho Holmium 164.930	68 Er Erbium 167.259	69 Tm Thulium 168.934	70 Yb Ytterbium 173.055	71 Lu Lutetium 174.967
89 Ac Actinium 227.028	90 Th Thorium 232.038	91 Pa Protactinium 231.036	92 U Uranium 238.029	93 Np Neptunium 237.048	94 Pu Plutonium 244.064	95 Am Americium 243.061	96 Cm Curium 247.070	97 Bk Berkelium 247.070	98 Cf Californium 251.080	99 Es Einsteinium [254]	100 Fm Fermium 257.095	101 Md Mendelevium 258.1	102 No Nobelium 259.101	103 Lr Lawrencium [262]

Alkali Metal

Alkaline Earth

Transition Metal

Basic Metal

Semimetal

Nonmetal

Halogen

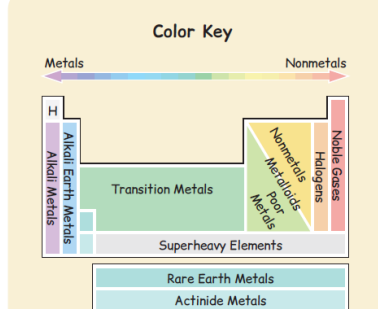
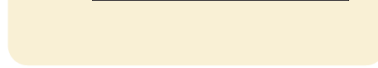
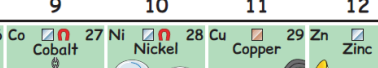
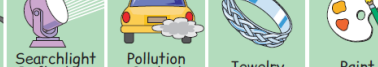
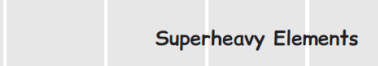
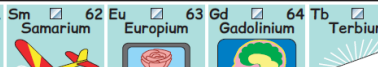
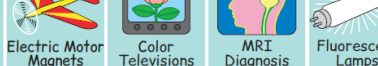
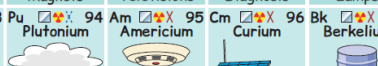
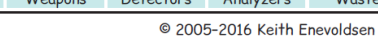
Noble Gas

Lanthanide

Actinide

f-block elements

The Periodic Table of the Elements, in Pictures

Periods ↓ 1 2 3 4 5 6 7 8	Alkali Metals Group 1		Alkali Earth Metals Group 2		Transition Metals																		Boron Group 13	Carbon Group 14	Nitrogen Group 15	Oxygen Group 16	Halogens 17	Noble Gases 18																														
	H Hydrogen Sun and Stars		He Helium Balloons																				B Boron Sports Equipment		C Carbon Basis of Life's Molecules		N Nitrogen Protein		O Oxygen Air		F Fluorine Toothpaste		Ne Neon Advertising Signs																									
	Li Lithium Batteries		Be Beryllium Emeralds																				Al Aluminum Airplanes		Si Silicon Stone, Sand, and Soil		P Phosphorus Bones		S Sulfur Eggs		Cl Chlorine Swimming Pools		Ar Argon Light Bulbs																									
	Na Sodium Salt		Mg Magnesium Chlorophyll																				K Potassium Fruits and Vegetables		Ca Calcium Shells and Bones		Sc Scandium Bicycles		Ti Titanium Aerospace		V Vanadium Springs		Cr Chromium Stainless Steel		Mn Manganese Earthmovers		Fe Iron Steel Structures		Co Cobalt Magnets		Ni Nickel Coins		Cu Copper Electric Wires		Zn Zinc Brass Instruments		Ga Gallium Light-Emitting Diodes (LEDs)		Ge Germanium Semiconductor Electronics		As Arsenic Poison		Se Selenium Copiers		Br Bromine Photography Film		Kr Krypton Flashlights	
	Rb Rubidium Global Navigation		Sr Strontium Fireworks																				Y Yttrium Lasers		Zr Zirconium Chemical Pipelines		Nb Niobium Mag Lev Trains		Mo Molybdenum Cutting Tools		Tc Technetium Radioactive Diagnosis		Ru Ruthenium Electric Switches		Rh Rhodium Searchlight Reflectors		Pd Palladium Pollution Control		Ag Silver Jewelry		Cd Cadmium Paint		In Indium Liquid Crystal Displays (LCDs)		Sn Tin Plated Food Cans		Sb Antimony Car Batteries		Te Tellurium Thermoelectric Coolers		I Iodine Disinfectant		Xe Xenon High-Intensity Lamps					
	Cs Cesium Atomic Clocks		Ba Barium X-Ray Diagnosis																				Hf Hafnium Nuclear Submarines		Ta Tantalum Mobile Phones		W Tungsten Lamp Filaments		Re Rhenium Rocket Engines		Os Osmium Pen Points		Ir Iridium Spark Plugs		Pt Platinum Labware		Au Gold Jewelry		Hg Mercury Thermometers		Tl Thallium Low-Temperature Thermometers		Pb Lead Weights		Bi Bismuth Fire Sprinklers		Po Polonium Anti-Static Brushes		At Astatine Radioactive Medicine		Rn Radon Surgical Implants							
	Fr Francium Laser Atom Traps		Ra Radium Luminous Watches																				Rf Rutherfordium		Db Dubnium		Sg Seaborgium		Bh Bohrium		Hs Hassium		Mt Meitnerium		Ds Darmstadtium		Rg Roentgenium		Cn Copernicium		Nh Nihonium		Fl Flerovium		Mc Moscovium		Lv Livermorium		Ts Tennessine		Og Oganesson							
	Rare Earth Metals		Superheavy Elements radioactive, never found in nature, no uses except atomic research																		Actinide Metals																																					
Actinide Metals		Rare Earth Metals																		Actinide Metals																																						
																																																										
																																																										
Actinide Metals		Rare Earth Metals																		Actinide Metals																																						
																																																										
																																																										
Actinide Metals		Rare Earth Metals																		Actinide Metals																																						
																																																										

Lanthanides

1. Introduction

57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
La	Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu
Lanthanum 138.905	Cerium 140.116	Praseodymium 140.908	Neodymium 144.243	Promethium 144.913	Samarium 150.36	Europium 151.964	Gadolinium 157.25	Terbium 158.925	Dysprosium 162.500	Holmium 164.930	Erbium 167.259	Thulium 168.934	Ytterbium 173.055	Lutetium 174.967

- Lanthanides เป็นธาตุในกลุ่ม f-block ที่แยกออกมาจากคาบที่ 6 เนื่องจากมีสมบัติแตกต่างจากโลหะทรานสิชันในตารางธาตุ
- การค้นพบธาตุกลุ่ม Lanthanides (บางครั้งเรียกว่า rare earth metals)
 - ปี 1787 พบแร่สีดำที่สวีเดน ชื่อว่า Gadolinite
 - ปี 1794, Gadolin แยกธาตุ Yttrium (Y) ออกมาได้จากแร่ Gadolinite
 - ปี 1803, Berzelius และ Klaproth พบสารประกอบของ Cerium (Ce) ตัวแรก
 - ต่อมา Moseley ใช้ x-ray absorption spectroscopy (XAS) ในการพิสูจน์ว่ามีธาตุจำนวน 14 ธาตุอยู่ระหว่างธาตุ Lanthanum และ Hafnium
 - ธาตุแลนทาไนด์ทั้งหมดมีการค้นพบในเวลาถัดมา จากการแยกแร่ Gadolinite

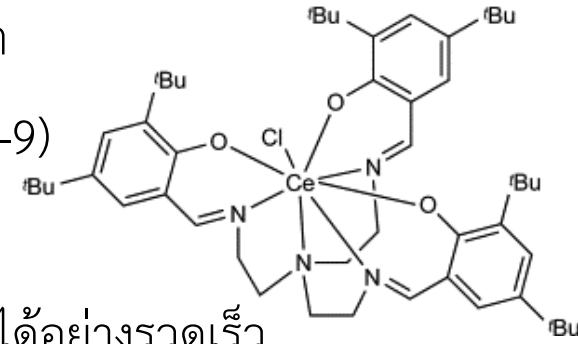
Lanthanides

1. Introduction

57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
La	Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu
Lanthanum 138.905	Cerium 140.116	Praseodymium 140.908	Neodymium 144.243	Promethium 144.913	Samarium 150.36	Europium 151.964	Gadolinium 157.25	Terbium 158.925	Dysprosium 162.500	Holmium 164.930	Erbium 167.259	Thulium 168.934	Ytterbium 173.055	Lutetium 174.967

- สมบัติที่สำคัญของธาตุกลุ่มแลนทาไนด์

- มีสมบัติทางกายภาพ (physical properties) ที่คล้ายคลึงกันทั้งอนุกรม
- มีเลขออกซิเดชันหลักคือ +3 มักพบในรูปของผลึกสารประกอบ
- พบเลขออกซิเดชันที่เป็น +2 หรือ +4 ได้เช่นกัน แต่ +3 เสถียรที่สุด
- เกิดสารเชิงซ้อนที่มีเลขโคออร์ดิเนชันมากกว่า 6 (ปกติอยู่ระหว่าง 8-9)
- เกิดพันธะได้ดีกับธาตุที่มี EN สูง เช่น O, F
- ไอออนเชิงซ้อนของธาตุแลนทาไนด์เกิดปฏิกิริยาแลกเปลี่ยนลิแกนด์ได้อย่างรวดเร็ว

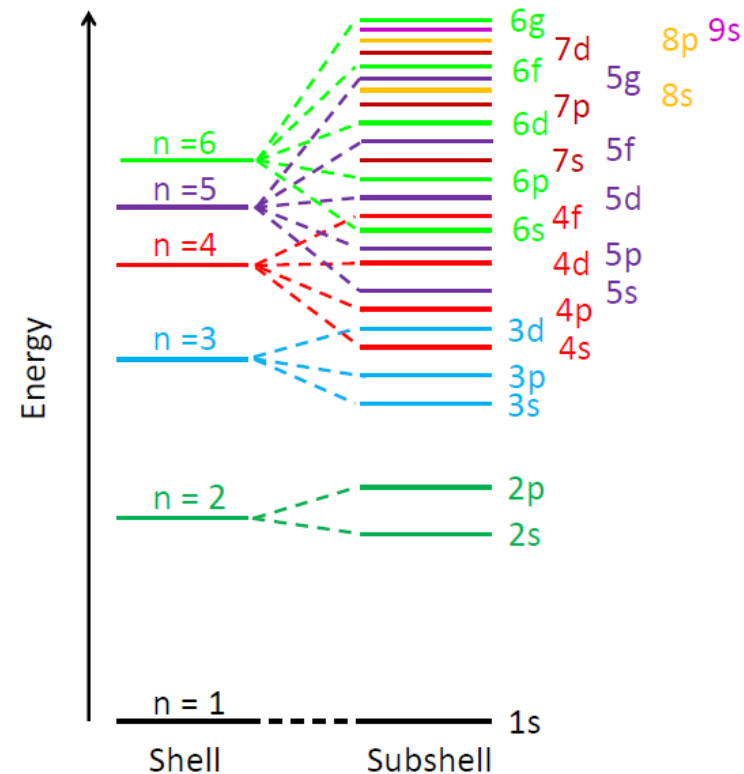

Lanthanides

2. Electron configuration

57 La Lanthanum 138.905	58 Ce Cerium 140.116	59 Pr Praseodymium 140.908	60 Nd Neodymium 144.243	61 Pm Promethium 144.913	62 Sm Samarium 150.36	63 Eu Europium 151.964	64 Gd Gadolinium 157.25	65 Tb Terbium 158.925	66 Dy Dysprosium 162.500	67 Ho Holmium 164.930	68 Er Erbium 167.259	69 Tm Thulium 168.934	70 Yb Ytterbium 173.055	71 Lu Lutetium 174.967
---	--------------------------------------	--	---	--	---------------------------------------	--	---	---------------------------------------	--	---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	---	--

- ธาตุกลุ่มแลนทาไนด์มีสมบัติคล้ายคลึงกันเนื่องมาจากการจัดเรียงอิเล็กตรอนที่คล้ายคลึงกัน
 - การมีอิเล็กตรอนใน f-orbital ทำให้ธาตุกลุ่มนี้มีสมบัติต่างจากธาตุในตารางธาตุหลัก
 - ธาตุกลุ่มนี้อิเล็กตรอนบรรจุใน 4f-orbital ก่อน 5d-orbital เนื่องจากมีระดับพลังงานต่ำกว่าเล็กน้อย และมีโครงสร้างอิเล็กตรอนเป็น $[\text{Xe}] 4f^n 6s^2$
- *ยกเว้น Ce, Gd, Lu ที่มีการจัดเรียงแบบ $[\text{Xe}] 4f^n 5d^1 6s^2$

Lanthanides

2. Electron configuration

Cerium (Ce) จัดเรียงแบบ $[\text{Xe}] 4f^1 5d^1 6s^2$ และเป็นธาตุถัดจาก Lanthanum (La) ซึ่งเป็น $[\text{Xe}] 5d^1 6s^2$ Ce จะไม่จัดเรียงแบบ $[\text{Xe}] 4f^2 6s^2$ เนื่องจากถึงแม้ Ce จะมี Z_{eff} มากกว่า La แต่ไม่พอที่จะส่งแรงดึงดูดไปยัง 4f orbitals ให้มีพลังงานต่ำกว่า 5d

Gadolinium (Gd) จัดเรียงแบบ $[\text{Xe}] 4f^7 5d^1 6s^2$ เพื่อคงความเสถียรของ half-filled f shell ไว้

Lutetium (Lu) จัดเรียงแบบ $[\text{Xe}] 4f^{14} 5d^1 6s^2$ เพื่อคงความเสถียรของ full-filled f shell ไว้ จึงบรรจุใน 5d ด้วย

Name	Symbol	Atomic number	Electron configuration
lanthanum	La	57	$(\text{Xe})5d^1 6s^2$
Cerium	Ce	58	$(\text{Xe})4f^1 5d^1 6s^2$
Praseodymium	Pr	59	$(\text{Xe})4f^3 6s^2$
Neodymium	Nd	60	$(\text{Xe})4f^4 6s^2$
Promthium	Pm	61	$(\text{Xe})4f^5 6s^2$
Samarium	Sm	62	$(\text{Xe})4f^6 6s^2$
Europium	Eu	63	$(\text{Xe})4f^7 6s^2$
Gadolinium	Gd	64	$(\text{Xe})4f^7 5d^1 6s^2$
Terbium	Tb	65	$(\text{Xe})4f^9 6s^2$
Dysprosium	Dy	66	$(\text{Xe})4f^{10} 6s^2$
Holmium	Ho	67	$(\text{Xe})4f^{11} 6s^2$
Erbium	Er	68	$(\text{Xe})4f^{12} 6s^2$
Thulium	Tm	69	$(\text{Xe})4f^{13} 6s^2$
Ytterbium	Yb	70	$(\text{Xe})4f^{14} 6s^2$
Lutetium	Lu	71	$(\text{Xe})4f^{14} 5d^1 6s^2$

Lanthanides

2. Electron configuration

การเข้าไปใกล้นิวเคลียสของ orbital $4f > 5d > 6s$ ดังนั้นการหลุดของอิเล็กตรอนเพื่อเกิดเป็นไอออนบวก อิเล็กตรอนจะถูกดึงจาก $6s$ ก่อน ตามด้วย $5d$ และ $4f$ ตามลำดับ

Symbol	Atomic number	Electron configuration	Ln^{3+}
La	57	$(\text{Xe})5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}]$
Ce	58	$(\text{Xe})4f^1 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^1$
Pr	59	$(\text{Xe})4f^3 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^2$
Nd	60	$(\text{Xe})4f^4 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^3$
Pm	61	$(\text{Xe})4f^5 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^4$
Sm	62	$(\text{Xe})4f^6 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^5$
Eu	63	$(\text{Xe})4f^7 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^6$
Gd	64	$(\text{Xe})4f^7 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^7$
Tb	65	$(\text{Xe})4f^9 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^8$
Dy	66	$(\text{Xe})4f^{10} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^9$
Ho	67	$(\text{Xe})4f^{11} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{10}$
Er	68	$(\text{Xe})4f^{12} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{11}$
Tm	69	$(\text{Xe})4f^{13} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{12}$
Yb	70	$(\text{Xe})4f^{14} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{13}$
Lu	71	$(\text{Xe})4f^{14} 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{14}$

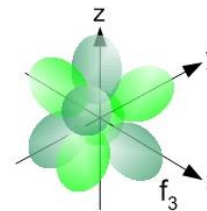
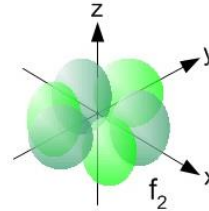
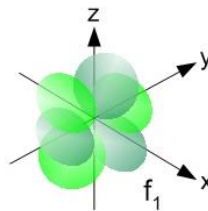
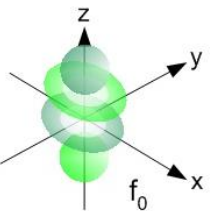
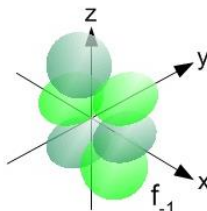
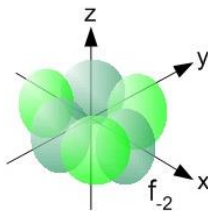
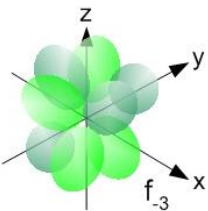
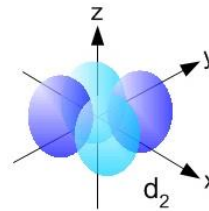
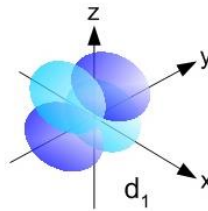
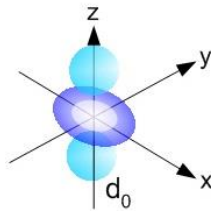
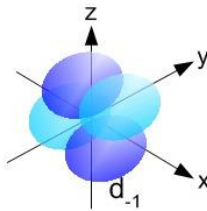
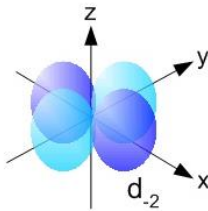
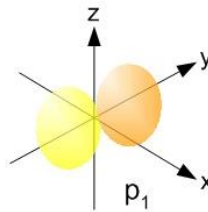
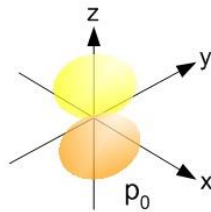
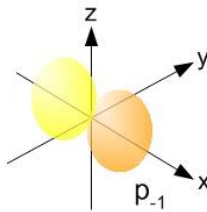
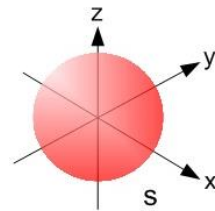
Lanthanides

3. Properties

- ขนาดอะตอม

orbital แต่ละชนิดมีรูปร่างแตกต่างกัน
การบดบังแรงดึงดูดจากนิวเคลียสไป
ยังอิเล็กตรอนแต่ละชั้นจึงไม่เท่ากัน

4f electrons ถูกบดบังจาก 5s และ 5p orbitals ได้ไม่ดี ทำให้ถูกดึงดูดให้เข้าใกล้นิวเคลียสได้ดีตามประจวบวง (โปรตอน) ที่เพิ่มขึ้นที่นิวเคลียส ส่งผลให้ขนาดอะตอมลดลงเมื่อเลขอะตอมเพิ่มขึ้นจากซ้ายไปขวาในอนุกรมนี้ เรียกว่า ผลของ **Lanthanide Contraction**

3. Properties

- ความว่องไวในการเกิดปฏิกิริยา

อะตอมยังมีขนาดใหญ่ ยิ่งว่องไวในการเกิดปฏิกิริยา

ตามคาบ ขนาดใหญ่ ----- เล็ก

ความว่องไว $\text{La}^{3+} > \text{Ce}^{3+} > \text{Pr}^{3+} > \text{Nd}^{3+} > \text{Pm}^{3+} > \text{Sm}^{3+} > \text{Eu}^{3+} > \text{Gd}^{3+} > \text{Tb}^{3+} > \text{Dy}^{3+} > \text{Ho}^{3+} > \text{Er}^{3+} > \text{Tm}^{3+} > \text{Yb}^{3+} > \text{Lu}^{3+}$

- สมบัติแม่เหล็ก

- อิเล็กตรอนประพฤติตัวเป็นแท่งแม่เหล็กเล็กๆ และแสดงสมบัติแม่เหล็กเป็น paramagnetic เมื่อมี unpaired electron (ถ้าอิเล็กตรอนเข้าคู่ทั้งหมด จัดเป็น diamagnetic)

- diamagnetic ions ได้แก่ La^{3+} , Lu^{3+} , Yb^{2+} และ Ce^{4+} ส่วนที่เหลือเป็น paramagnetic

Lanthanides

3. Properties

เลขออกซิเดชันที่พบในกลุ่มธาตุแลนทาไนด์

	Atom	Ln^{3+}	Ln^{4+}	Ln^{2+}
La	$[\text{Xe}] 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}]$		
Ce	$[\text{Xe}] 4f^1 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^1$	$[\text{Xe}]$	
Pr	$[\text{Xe}] 4f^3 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^2$	$[\text{Xe}] 4f^1$	
Nd	$[\text{Xe}] 4f^4 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^3$	$[\text{Xe}] 4f^2$	$[\text{Xe}] 4f^4$
Pm	$[\text{Xe}] 4f^5 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^4$		
Sm	$[\text{Xe}] 4f^6 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^5$		$[\text{Xe}] 4f^6$
Eu	$[\text{Xe}] 4f^7 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^6$		$[\text{Xe}] 4f^7$
Gd	$[\text{Xe}] 4f^7 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^7$		
Tb	$[\text{Xe}] 4f^9 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^8$	$[\text{Xe}] 4f^7$	
Dy	$[\text{Xe}] 4f^{10} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^9$	$[\text{Xe}] 4f^8$	$[\text{Xe}] 4f^{10}$
Ho	$[\text{Xe}] 4f^{11} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{10}$		
Er	$[\text{Xe}] 4f^{12} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{11}$		
Tm	$[\text{Xe}] 4f^{13} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{12}$		$[\text{Xe}] 4f^{13}$
Yb	$[\text{Xe}] 4f^{14} 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{13}$		$[\text{Xe}] 4f^{14}$
Lu	$[\text{Xe}] 4f^{14} 5d^1 6s^2$	$[\text{Xe}] 4f^{14}$		
Y	$[\text{Kr}] 4d^1 5s^2$	$[\text{Kr}]$		

$\text{○} = \text{diamagnetic ion}$

Lanthanides

3. Properties

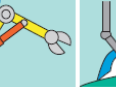
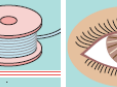
ไอออนที่ไม่มี e^- เดี่ยว / หรือมี e^- เดี่ยวแต่การจัดเรียง e^- เสถียร $\rightarrow$ จะไม่มีการย้ายระดับพลังงานของ e^- (ไม่เกิด f-f transition) $\rightarrow$ ไม่ดูดกลืนแสง visible light $\rightarrow$ ไม่มีสี

Ion	Unpaired Electrons	Color	Ion	Unpaired Electrons	Color
La ³⁺	0	Colorless	Tb ³⁺	6	Pale Pink
Ce ³⁺	1	Colorless	Dy ³⁺	5	Yellow
Pr ³⁺	2	Green	Ho ³⁺	4	Pink; yellow
Nd ³⁺	3	Reddish	Er ³⁺	3	Reddish
Pm ³⁺	4	Pink; yellow	Tm ³⁺	2	Green
Sm ³⁺	5	Yellow	Yb ³⁺	1	Colorless
Eu ³⁺	6	Pale Pink	Lu ³⁺	0	Colorless
Gd ³⁺	7	Colorless			

Lanthanides

4. Applications

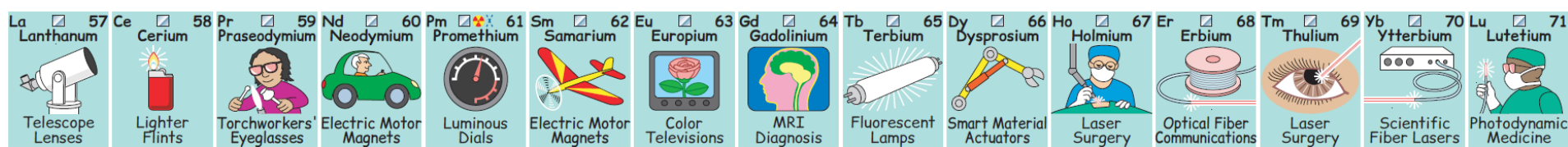
57 La Lanthanum 138.905	58 Ce Cerium 140.116	59 Pr Praseodymium 140.908	60 Nd Neodymium 144.243	61 Pm Promethium 144.913	62 Sm Samarium 150.36	63 Eu Europium 151.964	64 Gd Gadolinium 157.25	65 Tb Terbium 158.925	66 Dy Dysprosium 162.500	67 Ho Holmium 164.930	68 Er Erbium 167.259	69 Tm Thulium 168.934	70 Yb Ytterbium 173.055	71 Lu Lutetium 174.967
---	--------------------------------------	--	---	--	---------------------------------------	--	---	---------------------------------------	--	---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	---	--

 Telescope Lenses	 Lighter Flint	 Torchworkers' Eyeglasses	 Electric Motor Magnets	 Luminous Dials	 Electric Motor Magnets	 Color Televisions	 MRI Diagnosis	 Fluorescent Lamps	 Smart Material Actuators	 Laser Surgery	 Optical Fiber Communications	 Laser Surgery	 Scientific Fiber Lasers	 Photodynamic Medicine
--	--	---	---	---	---	--	---	--	---	--	---	--	--	--

La Lanthanum 57 soft metal; optical glass, telescope eyepieces, camera lenses, lighter flints, arc lamps	Ce Cerium 58 soft metal; most abundant rare earth metal, lighter flints, gas lamp mantles, self-cleaning ovens, glass polishing	Pr Praseodymium 59 soft metal; torchworkers' didymium eye- glasses (Pr-Nd), lighter flints, arc lamps, magnets, yellow glass	Nd Neodymium 60 soft metal; strong magnets (Nd-Fe-B), electric motors, speakers and headphones, lasers, lighter flints	Pm Promethium 61 radioactive, long-lived; human-made, small traces in nature, luminous dials, sheet thickness gauges	Sm Samarium 62 soft metal; magnets (Sm-Co), electric motors, speakers and headphones, infrared sensors, infrared-absorbing glass	Eu Europium 63 soft metal; phosphors in color TVs and luminous paint, lasers	Gd Gadolinium 64 soft metal, best neutron absorber, magnetic; magnetic resonance imaging (MRI) contrast enhancer, phosphors, neutron radiography	Tb Terbium 65 soft metal; phosphors in color TVs and luminous paint, lasers	Dy Dysprosium 66 soft metal; nuclear control rods, MRI phosphors, computer disks, magnetostrictive smart materials (Terfenol-D®)	Ho Holmium 67 soft metal; infrared lasers, laser surgery, eye-safe laser rangefinders, computer disks, yellow glass filters	Er Erbium 68 soft metal; fiber optic signal amplifiers, infrared lasers, laser surgery, pink glass, sunglasses, vanadium alloys	Tm Thulium 69 soft metal; rarest stable rare earth metal, infrared lasers, laser surgery, phosphors	Yb Ytterbium 70 soft metal; fiber optic signal amplifiers, infrared fiber lasers, stainless steel alloys	Lu Lutetium 71 soft metal, densest and hardest rare earth metal; cancer-fighting photodynamic (light-activated) medicine
---	---	--	--	--	--	---	--	--	--	--	---	---	---	--

Lanthanides

4. Applications

- โลหะบริสุทธิ์ของธาตุแลนทาไนด์มีการนำไปประยุกต์ใช้ไม่มาก แต่ถ้าในรูปของโลหะเจือ จะนำไปใช้ กว้างขวางมากขึ้น เช่น โลหะผสมของ Ce เป็นตัวรีดิวซ์ที่ดีมาก
- โลหะเจือ (alloy) ของแลนทาไนด์ เพิ่มความแข็งแรงและการใช้งานของเหล็กกล้า
- มีการนำแลนทาไนด์ไปใช้งานด้านเซรามิก รวมทั้งปรับปรุงความเข้มและสมดุลสีของ arc lights
- Thulium (Tm) → portable x-ray sources
- Europium (Eu) → radiation source
- สารประกอบออกไซด์ของแลนทาไนด์ใช้ในอุตสาหกรรมแก้ว เช่น แก้วขัด และใช้ทำแก้วสีสำหรับ goggles และจอโทรทัศน์
- สมบัติแม่เหล็กและแม่เหล็กถาวร ใช้ในกลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้าและแม่เหล็ก

Actinides

1. Introduction

- อนุกรมแอกทิไนด์ประกอบด้วยธาตุที่มีเลขอะตอม 89 ถึง 103
- ธาตุแอกทิไนด์ตัวแรกที่ค้นพบ ได้แก่ U (Uranium) โดย Klaproth ในปี 1789
- Th (Thorium) ถูกค้นพบโดย Berzelius ในปี 1829
- แอกทิไนด์อยู่ข้างล่างอนุกรมแลนทาไนด์ และจัดเป็น Rare Earth Metals เหมือนแลนทาไนด์
- ธาตุแอกทิไนด์ส่วนใหญ่เป็นธาตุที่สังเคราะห์ขึ้นมา
- Ac และ Pa พบเล็กน้อยในธรรมชาติจากการสลายตัวของ Uranium-253 และ Uranium-238
- แร่ Monazite เป็นแหล่งของ Th (Thorium) ในรูปของสารประกอบฟอสเฟต
- Pitchblende เป็นแหล่งของ Uranium-308

89 Ac Actinium 227.028	90 Th Thorium 232.038	91 Pa Protactinium 231.036	92 U Uranium 238.029	93 Np Neptunium 237.048	94 Pu Plutonium 244.064	95 Am Americium 243.061	96 Cm Curium 247.070	97 Bk Berkelium 247.070	98 Cf Californium 251.080	99 Es Einsteinium [254]	100 Fm Fermium 257.095	101 Md Mendelevium 258.1	102 No Nobelium 259.101	103 Lr Lawrencium [262]
--	---------------------------------------	--	--------------------------------------	---	---	---	--------------------------------------	---	---	---	--	--	---	---

Actinides

1. Introduction

- แอคทีไนด์มีเลขออกซิเดชันหลากหลายและทั้งหมดเป็นธาตุกัมมันตรังสี (radioactive) ซึ่งไม่ค่อยเสถียร
- ธาตุที่คุ้นเคยที่สุด ได้แก่ Uranium ซึ่งเปลี่ยนเป็น Pu (plutonium) โดยผ่าน nuclear reaction
- แอคทีไนด์มีเลขออกซิเดชันได้หลายค่า และเสถียรคือ +3

แต่ Th และ Pu เลขออกซิเดชันที่เสถียรคือ +4

Pa และ Np เลขออกซิเดชันที่เสถียรคือ +5

ส่วน U อาจพบเลขออกซิเดชันที่เป็น +6 ได้

89 Ac Actinium 227.028	90 Th Thorium 232.038	91 Pa Protactinium 231.036	92 U Uranium 238.029	93 Np Neptunium 237.048	94 Pu Plutonium 244.064	95 Am Americium 243.061	96 Cm Curium 247.070	97 Bk Berkelium 247.070	98 Cf Californium 251.080	99 Es Einsteinium [254]	100 Fm Fermium 257.095	101 Md Mendelevium 258.1	102 No Nobelium 259.101	103 Lr Lawrencium [262]
--	---------------------------------------	--	--------------------------------------	---	---	---	--------------------------------------	---	---	---	--	--	---	---

Actinides

1. Introduction

- การสังเคราะห์หลัก มาจากการเร่งหรือกระตุ้นอนุภาคเพื่อให้เกิด nuclear reactions
- โลหะมีสีเงิน หรือขาวเงิน
- สามารถเกิดสารเชิงซ้อนที่เสถียรกับ ligands เช่น chloride, sulfate, carbonate และ acetate
- Actinides หลายชนิดพบในธรรมชาติ ในแหล่งแร่หรือน้ำทะเล
- เกิด nuclear reactions ได้ดี
- เก็บรักษายาก เนื่องจากปลดปล่อยกัมมันตภาพรังสีได้ และมีความเป็นพิษของโลหะหนัก
- โลหะและสารประกอบ hydrides, carbides, และ alloys อาจถูกไหม้ที่อุณหภูมิห้องและแผ่รังสี

89 Ac Actinium 227.028	90 Th Thorium 232.038	91 Pa Protactinium 231.036	92 U Uranium 238.029	93 Np Neptunium 237.048	94 Pu Plutonium 244.064	95 Am Americium 243.061	96 Cm Curium 247.070	97 Bk Berkelium 247.070	98 Cf Californium 251.080	99 Es Einsteinium [254]	100 Fm Fermium 257.095	101 Md Mendelevium 258.1	102 No Nobelium 259.101	103 Lr Lawrencium [262]
--	---------------------------------------	--	--------------------------------------	---	---	---	--------------------------------------	---	---	---	--	--	---	---

2. Electron configuration

- แอคทิไนด์จัดเป็นธาตุ f-block ในตารางธาตุเช่นเดียวกับแลนทาไนด์
- electron configuration พบได้ทั้ง $[Rn] 5f^{n-1} 6d^1 7s^2$ หรือ $[Rn] 5f^n 7s^2$ ขึ้นกับความเสถียร (ยกเว้น Thorium (Th) มีโครงสร้างอิเล็กตรอนเป็น $[Rn] 6d^2 7s^2$)
- การบรรจุอิเล็กตรอนของธาตุแอคทิไนด์ :
 - ขึ้นอยู่กับ Z_{eff} ในการดึงดูด 5f orbital ให้มีระดับพลังงานต่ำกว่าและแตกต่างจาก 6d orbital - ระดับพลังงานของการจัดแบบ $5f^n 7s^2$ และการจัดแบบ $5f^{n-1} 6d^1 7s^2$ ใกล้เคียงกันมาก
 - ระดับพลังงานของ 5f orbitals ลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเลขอะตอมเพิ่มขึ้น → บรรจุใน 5f ก่อน 6d
- 5f orbitals ไม่ถูกบดบังด้วยอิเล็กตรอนใน 6s และ 6p จึงถูกดึงดูดเข้าใกล้นิวเคลียสและขนาดอะตอมเล็กลงตามคาบ

Actinides

2. Electron configuration

Atomic Number	Symbol	Name	Atomic Mass (g/mol)	Electron Configuration	Oxidation States	Year Discovered
89	Ac	Actinium	[227]	$[\text{Rn}] 6d^1 7s^2$	+3	1899
90	Th	Thorium	232.04	$[\text{Rn}] 6d^2 7s^2$	+2?, +3, +4	1829
91	Pa	Protactinium	231.04	$[\text{Rn}] 5f^2 6d^1 7s^2$	+3, +4, +5	1913
92	U	Uranium	238.03	$[\text{Rn}] 5f^3 6d^1 7s^2$	+3, +4, +5, +6	1789
93	Np	Neptunium	[237]	$[\text{Rn}] 5f^4 6d^1 7s^2$	+3, +4, +5, +6, +7	1940
94	Pu	Plutonium	[244]	$[\text{Rn}] 5f^6 7s^2$	+3, +4, +5, +6, +7	1940
95	Am	Americium	[243]	$[\text{Rn}] 5f^7 7s^2$	+3, +4, +5, +6, +7?	1944

Actinides

2. Electron configuration

Atomic Number	Symbol	Name	Atomic Mass (g/mol)	Electron Configuration	Oxidation States	Year Discovered
96	Cm	Curium	[247]	$[\text{Rn}] 5f^7 6d^1 7s^2$	+3,+4,+5,+6?	1944
97	Bk	Berkelium	[247]	$[\text{Rn}] 5f^9 7s^2$	+3,+4	1949
98	Cf	Californium	[251]	$[\text{Rn}] 5f^{10} 7s^2$	+2,+3,+4	1950
99	Es	Einsteinium	[252]	$[\text{Rn}] 5f^{11} 7s^2$	+2?,+3,+4?	1952
100	Fm	Fermium	[257]	$[\text{Rn}] 5f^{12} 7s^2$	+2,+3	1952
101	Md	Mendelevium	[258]	$[\text{Rn}] 5f^{13} 7s^2$	+2,+3	1955
102	No	Nobelium	[259]	$[\text{Rn}] 5f^{14} 7s^2$	+2,+3	1957
103	Lr	Lawrencium	[262]	$[\text{Rn}] 5f^{14} 6d^1 7s^2$	+3	1961

Actinides

3. Properties

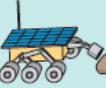
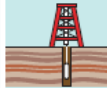
- แอคทีไนด์ ไอออนมักมีสี อันเนื่องมาจาก f-f transition ของ 5f electrons ยกเว้นไอออนที่มีการจัดเรียงเป็น $5f^0$ และ $5f^7 \rightarrow$ ไม่มีสี (colourless)
- ไอออนที่มีประจุ +3, +4 มักมีสี

สารประกอบ halides ของธาตุแอคทีไนด์

O.S.	Ac	Th	U	Np	Pu	Am	Cm
VI			UF ₆ , UCl ₆	NpF ₆	PuF ₆		
V			UF ₅ , UCl ₅	-			
IV		ThX ₄	UX ₄	NpF ₄ , NpCl ₄ , NpBr ₄	PuF ₄	AmF ₄	CmF ₄
III	AcF ₃ , AcCl ₃ , AcBr ₃				PuX ₃	AmF ₃	CmF ₃
II	-	-	-	-	-	-	-

Actinides

4. Applications

89 Ac Actinium 227.028	90 Th Thorium 232.038	91 Pa Protactinium 231.036	92 U Uranium 238.029	93 Np Neptunium 237.048	94 Pu Plutonium 244.064	95 Am Americium 243.061	96 Cm Curium 247.070	97 Bk Berkelium 247.070	98 Cf Californium 251.080	99 Es Einsteinium [254]	100 Fm Fermium 257.095	101 Md Mendelevium 258.1	102 No Nobelium 259.101	103 Lr Lawrencium [262]
Ac 89 Actinium Radioactive Medicine	Th 90 Thorium Gas Lamp Mantles	Pa 91 Protactinium Radioactive Waste	U 92 Uranium Nuclear Power	Np 93 Neptunium Radioactive Waste	Pu 94 Plutonium Nuclear Weapons	Am 95 Americium Smoke Detectors	Cm 96 Curium Mineral Analyzers	Bk 97 Berkelium Radioactive Waste	Cf 98 Californium Mineral Analyzers	Es 99 Einsteinium radioactive, never found in nature, no uses except atomic research	Fm 100 Fermium radioactive, never found in nature, no uses except atomic research	Md 101 Mendelevium radioactive, never found in nature, no uses except atomic research	No 102 Nobelium radioactive, never found in nature, no uses except atomic research	Lr 103 Lawrencium radioactive, never found in nature, no uses except atomic research
Ac Actinium 89 radioactive, long-lived; small traces in nature, cancer medicine, neutron source, radwaste	Th Thorium 90 radioactive, long-lived; most abundant radioactive element, nuclear reactor fuel, gas lamp mantles, tungsten filaments	Pa Protactinium 91 radioactive, long-lived; small traces in nature, no uses, radwaste	U Uranium 92 radioactive, long-lived, dense; nuclear reactor fuel, nuclear weapons, counterweights, armor piercing bullets	Np Neptunium 93 radioactive, long-lived; small traces in nature, neutron detectors, dosimeters, nuclear weapons, radwaste	Pu Plutonium 94 radioactive, long-lived; small traces in nature, nuclear reactor fuel, spacecraft power, nuclear weapons	Am Americium 95 radioactive, long-lived; never found in nature, smoke detectors, sheet thickness gauges, radwaste	Cm Curium 96 radioactive, long-lived; never found in nature, scientific instruments, mineral analyzers, radwaste	Bk Berkelium 97 radioactive, long-lived; never found in nature, no uses, radwaste	Cf Californium 98 radioactive, long-lived; never found in nature, scientific instruments, mineral analyzers, radwaste	Es Einsteinium 99 radioactive, short-lived; never found in nature, no uses except atomic research	Fm Fermium 100 radioactive, short-lived; never found in nature, no uses except atomic research	Md Mendelevium 101 radioactive, short-lived; never found in nature, no uses except atomic research	No Nobelium 102 radioactive, short-lived; never found in nature, no uses except atomic research	Lr Lawrencium 103 radioactive, short-lived; never found in nature, no uses except atomic research

ธาตุแอกทีไนต์ที่นำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ Thorium (Th), uranium (U) และ plutonium (Pu)

- Thorium → ใช้ในตะเกียงเจ้าพายุ (เปล่งแสงเมื่อได้รับความร้อน), เชื้อเพลิงปฏิกิริยานิวเคลียร์
- Uranium → เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ ส่วนสารประกอบใช้ในอุตสาหกรรมแก้ว เซรามิกส์ เส้นใย และทางยา
- Plutonium → เชื้อเพลิงนิวเคลียร์และระเบิดนิวเคลียร์

Similarities/Difference between Lanthanides and Actinides

ความเหมือน

- Both lanthanides and actinides involve the filling of f-orbitals.
- Both exhibit a common oxidation state of +3.
- Both are electropositive and very reactive.
- Both exhibit magnetic and spectral properties.
- Lanthanides exhibit lanthanide contraction and actinides exhibit actinide contraction

ความแตกต่าง

Lanthanides	Actinides
They have the ability to show a maximum oxidation state of + 4	Actinides show variable oxidation states of + 3, + 4, + 5, + 6 and + 7.
They have smaller tendency to form complexes.	They have a good tendency to form complexes with ligands such as thio-ethers.
All lanthanides are non-radioactive except promethium.	They are radioactive in nature.
They do not form oxo-ions	Actinides form oxo-ions such as UO^+ , NpO_2^+ .
They are non radioactive in nature.	Actinides are radioactive.